

**BUTLLETÍ
ELECTRÒNIC
DE LA
SOCIETAT
CATALANA DE
CIÈNCIA-FICCIÓ I
FANTASIA**

**Extra 80 anys RF. Número
35**

EDITORIAL

Ofrena

Cada butlletí és diferent dels altres, però aquest és una mica més diferent de tots; per això l'hem titulat Extra. Aquest butlletí no té data -tots els altres són encapçalats amb el nom d'un mes o d'una estació de l'any-, però aquest és el més precisament datat de tots: la data que duu sense dur-la és el 3 de febrer de 2013, i fins i tot n'evoca una altra, el 3 de febrer de 1933. Aquell dia de 1933 va néixer a Cervera Rosa Fabregat Armengol, i aquest dia de 2013 la Rosa just compleix els primers vuitanta anys, i per això els companys de la SCCFF li fem ofrena d'aquest butlletí diferent, extraordinari.

Rosa Fabregat és la presidenta honorària, vitalícia i perpètua de la SCCFF. Quan l'any 1977 es va constituir la societat, vinculada a l'AELC per mitjà de la Secció de CF, es va decidir que per deixar clar el vincle entre totes dues associacions el president de la SCCFF fos el mateix que el de l'AELC, en aquell cas Jaume Fuster. Quan va morir en Jaume, i Francesc Parcerisas el va succeir en la presidència de l'AELC, li vam oferir que també ens presidís, però en Francesc, tot i mantenir-se sempre de paraula i d'obra a la disposició de la SCCFF, va dir que ja podíem caminar sols. Així, la SCCFF va funcionar sense el càrrec de president fins al moment de la legalització, l'any 2005, en què a l'hora de triar qui en podia tenir la més alta representació ningú no va tenir cap dubte que la persona idònia era Rosa Fabregat. Ella va ser la nostra presidenta efectiva fins que es va voler jubilar, és la

presidenta honorària perquè li continuem reconeixent l'autoritat moral, vitalícia perquè ho serà mentre vulgui i perpètua perquè continuarà sent la presidenta de la SCCFF quan ja no hi siguem cap dels que ara la hi reconeixem.

No volem que tot això faci que aquest butlletí sigui ni sembli un solemne aplec de treballs protocol·laris, sinó que el volem oferir com un testimoniatge d'afecte, gratitud i estimació a Rosa Fabregat. Tampoc en aquest text d'ofrena li podem dir més del que diuen cadascun dels que hi participen -i alguns que hi voldrien haver participat però no ho han pogut fer i també s'hi sumen- amb textos de creació, reflexions, articles, il·lustracions, fotomuntatges, enllaços o frases evocatives, tots adreçats a Rosa Fabregat. Quan el llegeixis, Rosa, quan el llegiu, companys i lectors, a més de gaudir d'un material valuós per si mateix, voldríem que tots plegats sentíssim el goig de compartir la ullada enrere que des d'avui es pot permetre Rosa Fabregat, des d'aquest mirador de plenitud que són els vuitanta anys que celebrem i pels quals la felicitem.

Que en gaudeixis amb salut, Rosa.

CRÒNICA

Rosa Fabregat reivindica la ciència-ficció

editorial pòrtic

Us invita al col·loqui sobre novel·la i narracions de ciència-ficció en el qual serà presentat el llibre

L'ALTRA RIBERA

de PERE VERDAGUER

Intervindran en el col·loqui

**Josep Faulí, Teresa Pàmies,
Baltasar Porcel i Pere Verdaguer**

L'acte tindrà lloc avui dijous, dia 17 de febrer, a les vuit del vespre, al local de Xarxa Cultural, Palau Mornau, carrer Ample, 35 - Barcelona

Programeu la màquina del temps. Data: any 1983, dia 17 de febrer, dijous, vuit del vespre. Lloc: Barcelona, carrer Ample, 35, un casalot del segle XVI conegut com a palau Mornau i reformat en època modernista per l'arquitecte Joaquim Raspall; a l'època en què hi arribeu, és la seu de Xarxa Cultural, una empresa de distribució de productes catalans que va tenir una vida efímera i accidentada.

A la cadira trobeu una targeta que diu: "Editorial Pòrtic us invita al col·loqui sobre novel·la i narracions de ciència-ficció en el qual serà presentat el llibre *L'altra ribera* de Pere Verdaguer." La sala és plena. A la taula veieu Pere Verdaguer, Josep Faulí, Teresa Pàmies i Baltasar Porcel.

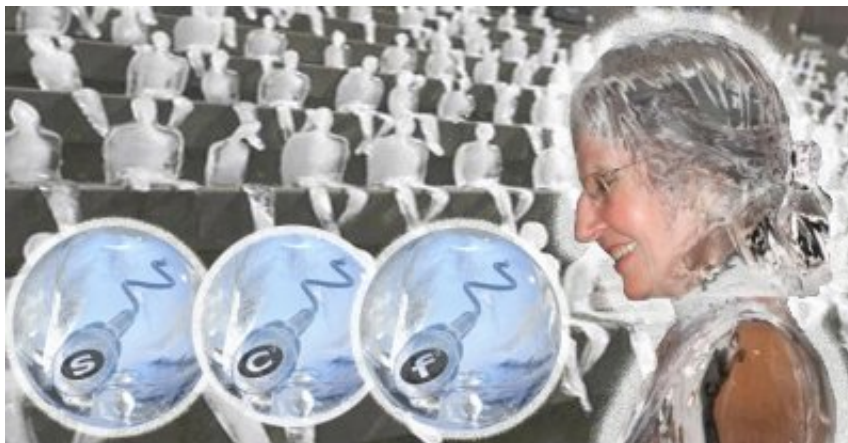
Pere Verdaguer diu: "Catalunya necessita que es conreï el gènere de la ciència-ficció, perquè si la gent no troba aquests llibres en català els llegirà en castellà i, per tant, perdrem lectors. Per altra banda, aquesta és una literatura pròpia de països desenvolupats i, per tant, ens pertoca de fer-la." Josep Faulí diu: "La ciència-ficció escau perfectament dins el món de la novel·la d'imaginació, que, en aquest cas, no és una imaginació qualsevol, sinó racionalitzada, perquè s'entreté a voler explicar les coses, encara que no les expliqui totes." Teresa Pàmies diu que fa molta falta aquesta classe de literatura i que s'hauria de promoure més. Del llibre de Verdaguer, diu que ha trobat molt estimulants la primera història (la novel·la *L'altra ribera*), però retreu una certa ambigüitat i un punt de masclisme a la segona (el conte "Minihomes"). Baltasar Porcel no els ha escoltat gaire, i quan li toca parlar diu que l'obra de Verdaguer està dins una atmosfera semblant a la de Lovecraft, "un escriptor esplèndid que personalment m'interessa més que Kafka i més que Joyce, per exemple", i continua explicant que ell no llegeix ciència-ficció, que no sap res del gènere ni l'interessa perdre-hi el temps, que l'interessa la literatura, i il·lustra la massa amb generalitats com que "la literatura el primer que ha de fer és atreure la gent i crear un vincle misteriós amb el lector. I si, a més, el llibre té una prosa interessant i uns personatges ben definits, doncs molt millor".

La taula queda en silenci. La sala queda en silenci. Aleshores s'aixeca de la darrera fila una dona rossa i esvelta, no fa ni quinze dies que ha complert cinquanta anys i té a punt de publicar una novel·la a la mateixa col·lecció que la de Pere Verdaguer (la de Verdaguer és el número 16 de la col·lecció "El brot", i *El turó de les forques* serà el 17), i és l'única persona del públic que planta cara a Porcel i li diu que si som allà és per a parlar de ciència-ficció, que l'acte s'ha convocat com un col·loqui sobre literatura de ciència-ficció, i que si no l'interessa la ciència-ficció no entén per què ha acceptat de ser-hi. I potser allà mateix decideix, o acaba de decidir del tot, que el febrer de l'any que ve començarà a escriure una novel·la sobre un embrió humà ultracongelat.

El viatge en el temps ha valgut la pena per a conèixer Rosa Fabregat en acció. I reprogramem la màquina per tornar al present i regraciar-la i felicitar-la, per allò, pel natalici d'ara, i per tantes coses més.

A. Munné-Jordà
(Vilanova, 23-XII-2012)

NOTÍCIES

Es compleixen les prediccions que l'escriptora Rosa Fabregat va fer als anys vuitanta, però

encara no el seu desig

Lleida. Redacció.

Molts dels avenços científics que la farmacèutica Rosa Fabregat va anticipar en les seves celebrades novel·les de ciència-ficció *Embrió humà ultracongelat F-77* (Pòrtic, 1984) i *Pel camí de l'arbre de la vida* (Pòrtic, 1985) s'han anat complint al llarg dels anys, com diferents mitjans de comunicació n'han donat notícia puntualment. És el

cas, per exemple, de la congelació d'embrions per a la seva posterior implantació mitjançant tècniques de reproducció assistida, el trasplantament d'òrgans d'animals en éssers humans, o la més recent seqüenciació total del genoma humà.

Pel que fa a la congelació d'embrions, a la novel·la *Francina o la Providència* (Pagès Editors, 1995) la senyora Fabregat va pronosticar el problema, candent avui dia, de quina sortida donar als excedents d'aquests embrions. Destruir-los si els qui els han engendrat així ho sol·liciten, malgrat el cost d'haver-los preservat i la pressió dels qui ho consideren un infanticidi? Donar-los en "adopció" a parelles infèrtils, persones sense parella o senzillament voluntaris? sotmetre'ls a un *screening* per preservar només els millors segons uns determinats criteris? Tot això va preveure la visionària senyora Fabregat, que d'aquesta manera inserí la ciència-ficció catalana en la tradició més genuïna de la literatura d'anticipació científica liderada pels clàssics Jules Verne i Isaac Asimov.

Reprement la reflexió sobre la genètica de les dues novel·les anteriors -posteriorment recollides en un únic volum titulat *La dama del glaç* (Pagès Editors, 1997)- a *Francina i la Providència* una biòloga proposa a dues capellanes salvar els embrions no aprofitats. Paral·lelament, es troben dues germanes d'embrions clons, però activats amb anys de diferència, també per acció de la mateixa biòloga, cosa que planteja el rel·liscós tema de l'edat de les persones nascudes d'aquests embrions, i també la vigència d'una reflexió que ja havia fet anteriorment l'autora: "[...] va pensar que això dels mítics lligams de la sang hauria de ser un concepte revisable."

Però no totes les seves prediccions pertanyen a l'àmbit de la biologia i la genètica. La visió de Rosa Fabregat abasta un univers molt més ampli, que engloba també la tecnologia i, en particular, la robòtica. En un passatge de *Pel camí de l'arbre de la vida* llegim textualment: "Eren els robots qui els substituïrien en la neteja de les finestres i a grimpar per les façanes", un fet avui habitual en els edificis vidrats del continent asiàtic. En aquesta mateixa línia, hi ha una predicció que alguns pensen que està a punt de complir-se: "[...] temia que la presència dels robots, cada vegada més patent, no comportés, per un procés de mimetisme, una robotització de la societat."

Gairebé al final d'aquesta novel·la s'expressa un desig que, malauradament, encara no podem informar que s'hagi complert. Diu: "Si la tecnologia i la ciència que es van aplicar a salvar aquesta criatura o bé per congelar i trasplantar l'embrió de la seva mare genètica, les haguessin decantat també a evitar la desertització creixent del món i a ajudar a desenvolupar els seus propis recursos, potser tota aquesta humanitat que pateix fam, que està condemnada a morir, no moriria."

Seria interessant conèixer les prediccions que la senyora Rosa Fabregat fa actualment a vint o trenta anys vista. Tant de bo que el seu desig hagi assolit la categoria de predicció. Atesos els seus dots visionaris, sabríem del cert que el futur ens oferirà almenys aquesta sorpresa agradable.

Carme Torras

Il·lustració: Pep Homar

*****

Talismans & Herois

Talismans & Herois és un joc de cartes col·leccionables a l'entorn d'obres famoses de la literatura universal. En el joc bàsic, cada jugador juga amb la seva pròpia baralla de quinze cartes, ambientada en un llibre diferent. L'objectiu és despertar una Llegenda del llibre (per exemple, el "Geni de la Llàntia" en el cas de *Les mil i una nits*) per mitjà d'un Talismà. El Talismà és activat per un Heroi. Cada baralla consta d'un mínim de 15 cartes per al joc bàsic i de 30 per al joc avançat o expert.

Alguns títols que s'hi inclouen tenen una vinculació directa o indirecta amb el món

de la ciència-ficció o del fantàstic. Per exemple, obres de Jules Verne, com *Vint mil llegües de viatge submarí*, *De la terra a la lluna...*, o obres d'altres autors, com *Dràcula*, *El gat negre i altres relats* (de Poe), *Les mil i una nits*, *El baró de Münchhausen*, o fins i tot *L'Atlàntida* de Jacint Verdaguer, que, com sabem, presenta molts elements extraordinaris com dracs, àngels exterminadors, titans... També hi ha obres d'altres tipus com *El rei Artur*, *Tirant lo Blanc*, *L'illa del tresor*, *Alícia al país de les meravelles*, etc.

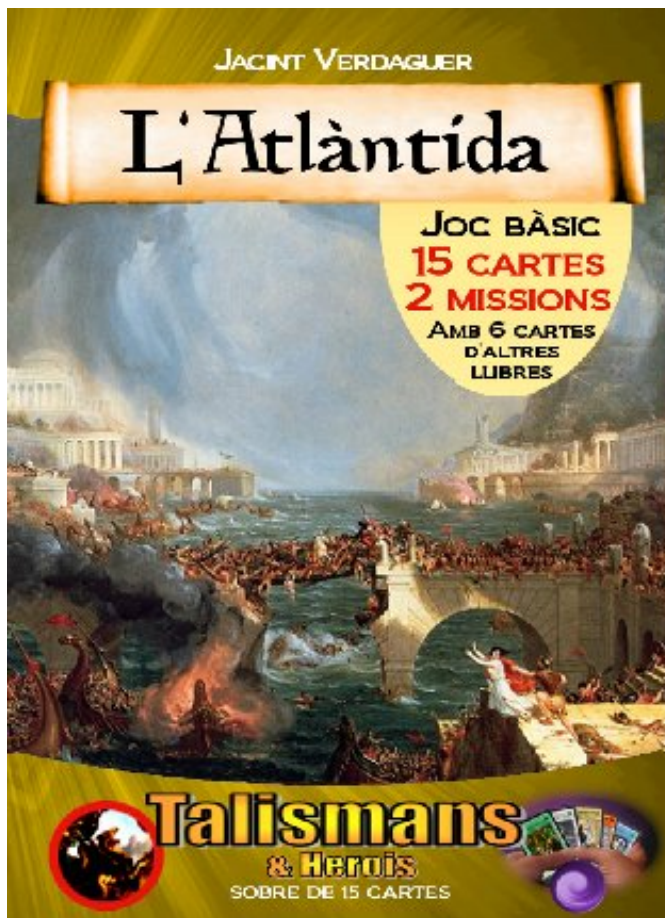
A cada carta hi ha una il·lustració acompanyada d'una citació d'unes quatre línies de l'obra corresponent. El disseny general de referència per al joc és el de les cartes a l'estil de *Magic. The Gathering*. També s'assembla a altres jocs de la mateixa família de MTG, com *La Llegenda dels 5 Anells*, *Versus System*(Superherois), *El Senyor dels Anells*, etc. Ara bé, el disseny concret, la mecànica del joc, els nivells i l'ambientació són propis i diferents.

En una trobada de les Ter-Cat l'autor en va presentar una mostra en la llengua internacional esperanto, perquè en aquesta llengua ja n'han sortit dues expansions que inclouen quatre llibres.

Està previst que *Talismans & Herois* es publiqui també en català i si és possible igualment en altres llengües. El dissenyador del joc és Abel Montagut, escriptor en català -*La gesta d'Utnoa*(1996), *El manuscrit de Jules Verne*(2003)...- i en esperanto -*Karnavale* (1997),*La enigmo de l'ar@neo* (2003)... En una pròxima trobada de les Ter-Cat es presentarà una mostra del joc *Talismans & Herois* en català, del qual presentem aquí la primícia en honor de Rosa Fabregat. Per molts anys.

Abel Montagut

*****

Notícies breus

L'embrió ultracongelat F-78 ha estat transferit avui, 4 d'abril del 2013, la data del tercer aniversari de la transferència del seu germà, el famós embrió F-77, també precedent d'Ascasíbar (1985). L'existència del F-78 havia estat mantinguda en secret aquests darrers anys. La doctora Meiga, del Centre d'Estudis

Genètics de Viena, que dirigeix el projecte, ha anunciat que farà una roda de premsa

per explicar els motius d'aquesta decisió, que ha agafat a molts experts per sorpresa. Es rumoreja que a la roda de premsa estarà present també l'escriptora Rosa Fabregat, biògrafa oficial del F-77, i que probablement repetirà la tasca de cronista aquesta vegada.

Salvador Macip

LLIBRES

**Rosa
Fabregat
Armengol,
75 anys en**

un vol

Diversos autors

Edició extraordinària de la SCCFF, febrer 2008.

Fins a vint autors, comptant professionals, aficionats, novells i ocasionals, a més d'alguns col·laboradors desinteressats, es reuniren per confeccionar aquest volum únic en edició de regal per a commemorar el setanta-cinquè aniversari de l'aleshores presidenta en actiu de la SCCFF.

No es tracta ara mateix de ressenyar una novetat editorial, perquè, en primer lloc, no és precisament una novetat i, en segon, tampoc no s'hauria de considerar exactament "editorial", sinó de deixar constància d'aquesta obra única i irrepetible que al seu dia va aconseguir un doble objectiu: reunir en un sol volum gèneres tan diversos com la narrativa, el microconte, la poesia convencional i la visual, la crònica, el còmic, el collage o el dibuix artístic i, alhora, confeccionar una obra coherent i sòlida amb un objectiu clar i unívoc que hem de dir que va reeixir amb força èxit.

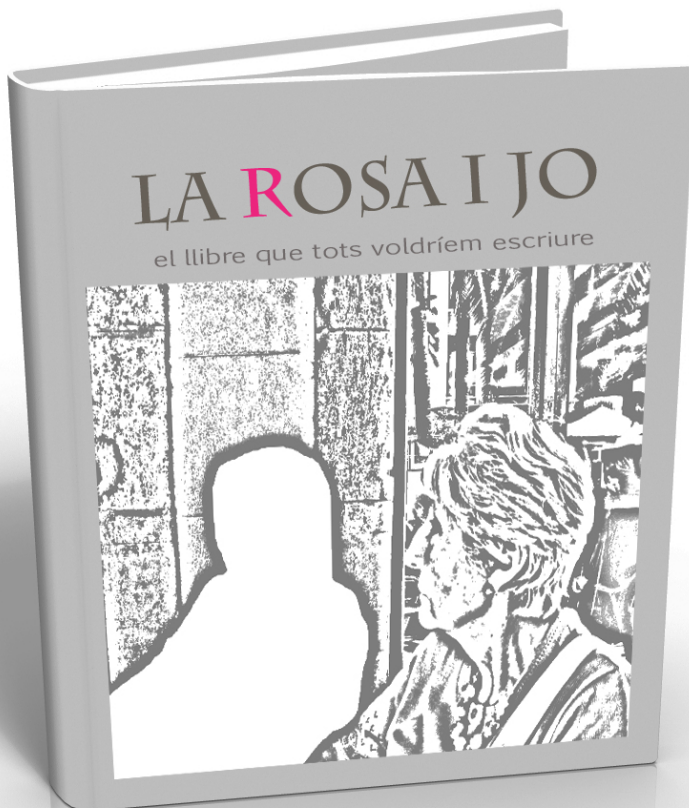

Malgrat la diversitat de continguts, aquest llibre es pot enquadrar fàcilment en un dels gèneres que, ara mateix, potser perquè l'època no és precisament "florida", compta amb més èxits editorials: el llibre d'autoajuda. Curiosament, però, aquest és un llibre d'autoajuda als autors més que no pas als lectors: Del primer a l'últim, tots els col·laboradors directes o indirectes d'aquesta obra van poder experimentar al seu dia la sensació de pertànyer al Gènere Humà, així, amb majúscules, que és capaç de deixar de banda rancúnies, diferències i opinions oposades per treballar com un tot per una causa en la qual creu, i demostra que, quan s'ho proposa, és capaç d'assolir qualsevol fita. Aquesta sensació, avui dia, encara perdura.

Si n'hem volgut deixar constància és, també, per fer-vos avinent que no cal que el busqueu a les llibreries ni en cap botiga especialitzada. Aquesta obra única només la podreu gaudir si la hi demaneu ben demanada a la seva legítima propietària. Si en teniu oportunitat, no en dubteu: quedareu bocabadats.

b.a.

*****

La Rosa i jo

el llibre que tots voldríem
escriure

*(I, afegim: ... i que potser
un dia o altre escriurem!)*

Tots els que coneixem la Rosa Fabregat en tenim, segur, un munt d'històries, d'anècdotes i de sensacions que voldríem compartir amb la resta de la humanitat. El cas és que són tantes que encara no ens hi hem posat seriosament. Mentre esperem a veure qui trenca el glaç hem recollit una petita

col·lecció de textos que, segur, formarien part de la primera pàgina d'aquests hipotètics llibres que haurien de començar explicant què va passar el dia que la vam conèixer.

Són només una petita mostra, però esperem veure aviat com algun té continuació.

El llibre, quan existeixi, possiblement començarà amb qualsevol d'aquestes frases:

Recordo que la primera frase que va dir la Rosa en veure'm va ser "Aquest, qui és?", i jo em vaig sentir petit, petit, perquè encara que en aquell moment no sabia ben bé qui era ella, vaig intuir que era un pes important de les lletres catalanes.

Isidor Bernabé

Només veure't vaig pressentir que havia trobat la companya ideal per a participar en manifestacions inoblidables; i no podia encertar-la més, com el molt honorable expresident Pujol i la seva esposa van poder

confirmar anys després.

Carme Torras

Vaig conèixer la Rosa a l'Ateneu Barcelonès, poc després que m'inscrivís formalment a la SCCFF. Vaig arribar tard i amb presses i els altres assistents estaven parlant tots entre ells... Va ser la Rosa qui es va acostar a mi i em va dir (més o menys): "I tu qui ets, jove? Benvingut a l'assemblea!" Cosa que s'agraeix, ja que trenques el gel amb gent desconeguda i a més et diuen jovenet tot i la barba :-)

Gràcies per la teva espontaneïtat, Rosa!

Eloi Puig

La Rosa sempre la tindrè present al meu record a casa seva, quan, tan amablement, ens va rebre a la Mercè i a mi amb una xocolata calenta i unes coques quan vàrem anar a visitar la seva ciutat. Ella s'havia ofert per fer-nos de guia durant tot el dia que va durar la nostra estada, i que va acabar convertint-se en una experiència entranyable i enriquidora per a nosaltres.

La seva amabilitat, la seva senzillesa, el seu coneixement... tot en ella em va impressionar i em va deixar una imatge molt duradora. En particular recordo amb delit la visita a la Seu Vella, que va ser tot un seguit de coses per aprendre...

Segurament altres companys aquí la glossaran com cal en el seu important vessant literari. Jo, amb tota humilitat, m'he estimat més recordar la gran persona que és a partir d'aquesta petita anècdota.

Gràcies, Rosa, per ser així. Amb una gran admiració, per molts anys!

Joan Manel Ortiz

R(oman) O(bstinació) S(uau) A(ra): com l'aigua que aconsegueix travessar la pedra tot acaronent-la. (Amb disculpes, perquè quan la vaig conèixer ho dic a la Crònica.)

amj

Davant meu tenia la dama de glaç, la gran dama de la ciència-ficció catalana; de seguida em vaig adonar que la tendresa i la bondat que emanava podrien fondre tot el glaç que envileix el cor dels humans.

Jordi de Manuel

Com he pogut viure tant de temps sense conèixer la Rosa Fabregat? - reflexió immediata després de veure la seva entrada, quasi aparició, en

un restaurant japonès que a hores d'ara seria incapaç de tornar a trobar.

Pep Homar

Vaig conèixer la Rosa intentant engegar l'ACCF i el seu butlletí imprès, i tenia més energia i ganes de fer coses que la majoria dels qui estàvem allí... malgrat que ens doblava l'edat! Encara reconec aquesta mateixa vitalitat cada cop que ens trobem.

Salvador Macip

Les cigonyes, em va ensenyar les cigonyes de la plaça Cervantes, els ulls li espurnejaven. Les vaig mirar, però els meus ulls van anar d'immediat cap a un altre espectacle... cap a la Rosa. Una senyora, senyora, i guapa, molt guapa. De cop i volta vaig ser conscient que no m'interessaven les seves cigonyes... m'interessava ella.

Toni Delgado

La intuïa quan la llegia, però no estava preparat ni per al seu somriure ni per a la profunditat dels seus ulls. Aquell dia a Lleida, quan finalment ens vam conèixer, la vaig descobrir.

Ricard de la Casa

No puc recordar quan ni on la vaig conèixer. Tant és. L'important és haver tingut l'oportunitat de conèixer-la i tractar-la. I que sigui per molts anys!

Pep Albanell

Vaig conèixer la Rosa Fabregat alhora que a la resta de membres de la SCCFF a l'Espai Mallorca. Em va sobtar trobar una "senyora d'edat" en un cercle de CF, però assegut al seu costat dinant vaig tenir ocasió d'averkonyir-me del meu prejudici. Recordo amb joia com més endavant vam travessar un oceà de boira i fred per anar a conèixer-la a casa seva, pujar a la Seu Vella i dinar al Sant Bernat, damunt l'estació d'autobusos de Lleida. Allà va pronunciar la seva benintencionada i lapidària frase "tinguem un moment de record per als companys absents...": es referia als que no havien pogut venir!

Eduard Castanyo

Vaig anar a una assemblea, ja fa molt de temps, i en entrar a la sala, no recorde si érem a l'Ateneu Barcelonès, vaig veure la Rosa. No sé el que

m'esperava de la SCCFF, potser un grapat de frikis, però en sentir-la parlar i actuar, vaig notar que pertanyia a alguna cosa seriosa i important. Cada intervenció estava plena de seny i coneixement. I, tot això, sense comptar les vegades que vam anar a Lleida.

Albert Garcia

La memòria té coses estranyes, no recordo el moment que vaig conèixer la Rosa. En tinc molts i molts records entranyables, és clar, converses per la Rambla anant a agafar el metro, les seves intervencions a les assemblees de la CF, sempre tan assenyades, sàvies i discretes. També la veig a l'Ateneu presentant un llibre de poesia o parlant al col·legi de Farmacèutics. I fa poc, al plató de la TV d'Esplugues, vaig assistir, privilegiada, a l'entrevista en què la Rosa repassava la seva trajectòria literària. Per a mi, i com a colofó personal, la Rosa és la gran dama de la ciència-ficció catalana.

Montserrat Galícia

És del tot impossible, per a mi, dir l'instant precís en què vaig conèixer la Rosa. La Rosa l'he anat coneixent per etapes. Cada cop que m'he trobat amb ella he descobert un nova Rosa, una Rosa diferent amb uns matisos que no li havia descobert encara. He arribat a la conclusió que la Rosa és com una rosa, plena de pètals cadascun diferent, cadascun amb un textura pròpia, tots bells i que tots junts fan una Rosa.

Toni Segarra

Jo estava pensant que tenia una parla ben bonica. De cop ella va dir "Saps que tens un riure preciós?". No m'ho havia dit mai ningú, el telèfon té cops ben amagats...

Vaig anar a aquell dinar una mica per posar-li cara a aquella parla. Hi havia molta gent i em vaig haver d'asseure molt lluny d'ella; no hi vaig poder parlar. Vaig tornar cap a casa amb una sensació de buit que no me l'acabava...

Per sort, el temps i ella m'han compensat amb escriure d'aquella mena de tristesa.

bea

CINEMA

Revisant els clàssics

El gnom de la Rosa

Mai cap film català no ha assolit tanta volada com el que va dur a les pantalles de tot el planeta la productora La Cerverina Films Entreteniment a començament dels anys setanta. Cal no oblidar que *El gnom de la Rosa* va suposar l'inici d'una nova era de pel·lícules de gènere que ha dut el nostre país a ser capdavanter del setè art. El film, basat en la novel·la homònima escrita per Heribert d'Eco (anys després plagiada per un professor universitari italià), va ser nominat amb set Oscar i va ser dirigit pel cineasta Pep Porucho, que va fer lluir amb llum pròpia dues estrelles: l'escocès Seal Conolly, en el paper de monjo franciscà, i

la catalana Rosa Fabregat, interpretant la indomable abadessa benedictina (paper que li va valer l'estatueta com a millor actriu).

A partir de la ploma d'Heribert d'Eco, Porucho va ordinar un guió impecable, sense fissures. El monjo franciscà Guillem Pilós (Seal Conolly) arriba amb el seu deixeble adolescent Anso de Suert (Blai Escolà) a l'abadia de l'Alta Ribagorça on des de fa setmanes es perpetren crims terribles. L'abadessa (Rosa Fabregat), dona de vocació herborística que dedica la major part del temps a encreuar varietats de plantes al jardí de l'abadia, observa que el seu nan de terracota Gur (interpretat a les escenes animades per l'actor Gregori Mentel) va canviant de lloc, entre mongeteres i pesoleres, just després de cada crim. Fra Pilós i l'aprenent Anso, amb l'ajut de l'abadessa, aconseguiran desactivar el robot maligne Gur, comandat pel temible monjo Jorge de Valladolid (interpretat magistralment per Mariano Faes, paper que li va valer l'Oscar com a millor actor secundari).

El film, rodat enterament al municipi de Pinyana, a l'Alta Ribagorça, destaca per la

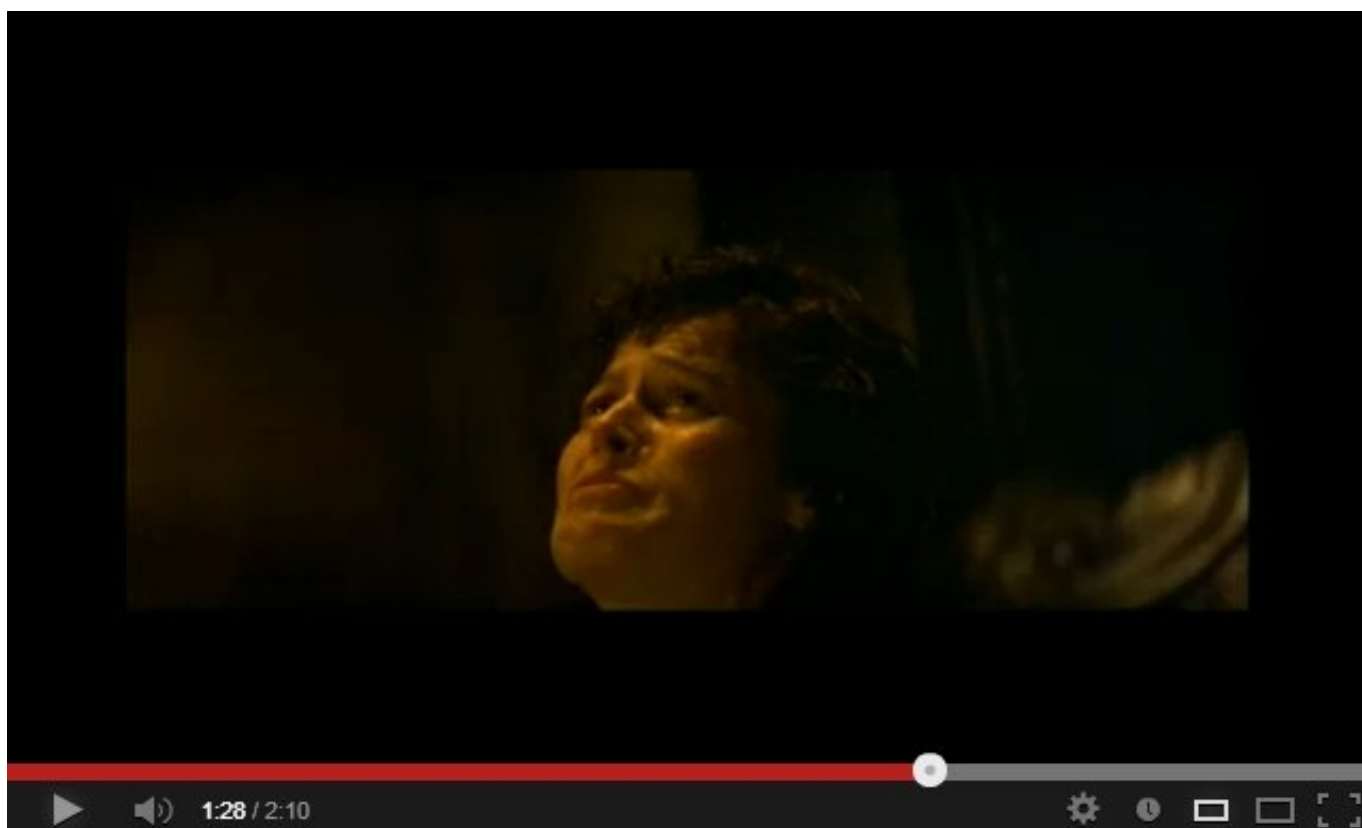
fusió de gèneres, una transgressió entre història, misteri i ciència-ficció, que va suposar un abans i un després en el panorama de la cinematografia mundial. L'escola que generà ha tingut corrents rellevants entre els quals destaquen directors com Esteve Espilvert, Jorge Lucas o Readly Escot. Alhora, el film va inspirar el naixement del Front d'Alliberament de Nans de Jardí, moviment nascut a França que ha estès els seus tentacles per tot el món.

Val a dir que, en la mateixa època de l'estrena, Rosa Fabregat va intentar fundar la SCCFF (Societat Catalana de Cinematografia, Filmets i Fotografia), cosa que no va ser possible per diferents circumstàncies que ara no vénen al cas. De tota manera, tossuda i constant com ella sola -i aprofitant la mateixa sigla-, anys més tard va participar en la fundació de la SCCFF (Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia), de la qual és presidenta honorífica i vitalícia.

Novel·la i film van fer que el gènere de la ciència-ficció i la fusió amb altres gèneres es consolidés al nostre país des de fa més de quaranta anys. Rosa Fabregat abandonà el cinema i vam perdre una actriu, però guanyàrem una gran escriptora. Seria una llàstima que les noves generacions d'escriptors i cineastes catalans no continuessin aquesta tradició fortament arrelada al nostre país.

Pep Homar i Jordi de Manuel

Seqüències memorables

CÒMIC

LITTLE LULU

Marjorie Henderson Buell, "Marge", 1935.

La Rosa Fabregat va néixer l'any 1933. Dos anys després, el 23 de febrer, el "Saturday Evening Post" començava la publicació d'un còmic -alguns en dirien feminista- que per primer cop feia aparèixer una nena no solament en igualtat de condicions amb el grup d'amics que l'envoltava, sinó, fins i tot, amb una intel·ligència clarament superior i amb una personalitat entremaliada, dinàmica, però plena de sentit comú, que li conferia, de manera natural, un lideratge indiscutible.

La petita Lulú, però, era també una nena fantasiosa que no dubtava gens a incorporar els habituals personatges fantàstics i mítics del món infantil a la seva vida real. D'aquesta manera la bruixa Àgata es converteix en un personatge que tan aviat pot sortir en els contes que la Lulú explica als seus amics com fet un personatge real més que pren part a les aventures de la colla.

Una colla que té com a principal protagonista masculí en Tobi Tàpia, un nen simpàtic, perdedor grassonet, sempre un un barret de mariner, que es converteix en l'amable competidor de la Lulú, a qui vol prendre el protagonisme sense aconseguir-ho mai. La filosofia de Tobi i els seus amics queda perfectament reflectida en el lema del seu club: "No s'admeten dones." La resta de la colla està formada per Fito, el més petit i impulsiu, en Tino, president del club, i en Lalo. Tots ells envejosos d'en Pepe del Salto, un acomodat "fill de papà" (observeu el "de" afegit al seu nom), elegant i presumit, de qui estan enamorades totes les nenes, motiu pel qual li és negada l'entrada al club dels nois. Per la banda de les noies completen els personatges destacats Anita, germaneta de Fito, i amiga íntima de Lulú, i la pretensiosa i presumida Glòria, considerada una mica la promesa de Pepe.

Les historietes de "La pequeña Lulú" varen ser conegudes aquí els anys seixanta gràcies als fascicles de la mexicana editorial Novaro. Malauradament la seva difusió va durar poc temps, atès que el règim franquista va prohibir les importacions per entendre que el seu contingut perjudicava el model d'educació dels nens que defensava el nacionalcatolicisme. Encara que més tard, en plena democràcia, es van tornar a publicar, les aventures de Lulú ja no eren les primeres escrites i dibuixades per "Marge", sinó les, molt més edulcorades, que van continuar, a partir de 1947, altres dibuixants.

Poser, aquí, la tardana difusió de "La pequeña Lulú", quan Mafalda ja era de sobres coneguda i famosa, ha impedit que fos popular entre el gran públic. Els dos còmics tenen, indiscutiblement, molts punts de semblança. Però el que no es pot negar és que "Little Lulu" va ser abans. I, possiblement, els guions de "Little Lulu" tenien, al començament, una major acidesa i una causticitat conseqüència d'estar encara sota els efectes de la depressió del 29.

Posats a relacionar "Little Lulu" amb la ciència-ficció, podem recordar que un dels simpàtics amics d'en Tobi és en Sami, un petit marcià que, de tant en tant, el visita amb la seva nau espacial en forma de plat volador.

I, posats a relacionar-ho amb la Rosa Fabregat, algú pot dubtar que la petita Lulú no és clavada a la tendra Rosa?

Toni Segarra

TECNOCIÈNCIA EN FICCIÓ

**Rosa Fabregat i Armengol,
tecnociència rigorosa i
bona literatura**

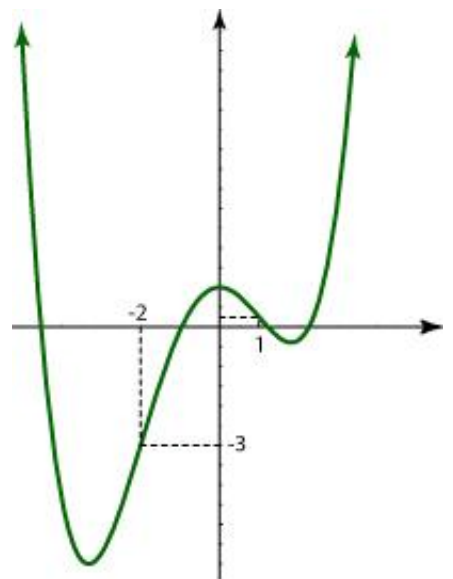
Al nostre país hi ha una autora capaç de produir la literatura fantàstica més extravagant, com imaginar catòlics ordenant dones com a preveres, i fer literatura amb la ciència de la manera més brillant. Aquesta dona es diu Rosa Fabregat (Cervera, la Segarra, 1933) i és escriptora i farmacèutica, ha treballat a la indústria, ha tingut oficina, ha estat inspectora tècnica i va entrar a la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya amb el discurs "Aproximació a les farmàcies de la ciutat de Lleida en la primera meitat del segle XX".

Quan Fabregat aborda temes científics, ho fa sempre amb dues actituds que s'agraeixen: el rigor i la reflexió sobre els efectes en la humanitat de les innovacions tecnocientífiques. Un bon

exemple d'aquesta bona manera de fer literatura el trobem a la novel·la *Embrió humà ultracongelat núm. F-77* (1984), però també ho són alguns dels seus relats en què fa servir els recursos de la ciència-ficció en aquells terrenys a què la porta la seva preocupació moral i humanística.

La Rosa Fabregat és una autora que sap que el rigor de la tecnociència és de les poques taules de salvació que tenim l'espècie humana en aquest mar de llàgrimes; tant és així, que fins i tot quan els seus relats s'allunyen dels escenaris o temes científics fa servir la ciència com a referent, com en aquest deliciós fragment extret del relat "L'atzar i l'eclipsi" (1999) del volum *Quartet ponentí*.

Els matrimonis tenen punts alts i baixos, i punts d'inflexió, en la seva corba de relació de parella —empro terminologia matematicogeomètrica, perquè és més asèptica. El meu home i jo hem passat per punts alts i per punts baixos —allò de l'hostessa és en un d'aquests. Els punts d'inflexió suposo que són més habituals

a l'edat dels meus sogres.

Tecnociència i humanisme ben combinats com en un bon còctel, aquesta és la Rosa Fabregat.

Jordi Font-Agustí

OPINIÓ

Rosa Fabregat - Poesia i ciència

Fou el teu repte, Màrius:

De la mort fer-ne vida

Si Rosa Fabregat va dir en una ocasió: "Fa més de mig segle que escric, ara només vull llegir" va ser, potser, perquè ens volia inquietar, tantes coses que té, encara, per explicar-nos! Tot plegat, només acaba de complir vuitanta anys, que són els mateixos que jo mateix porto a l'esquena i no tinc ganes de plegar de l'ofici d'explicar històries, ja sigui en prosa o en vers. Ja

llegirem quan siguem vells!

A més, també sabem que, com en l'inici del poema que encapçala aquest text, dedicat, naturalment, a Màrius Torres, la vitalitat de la Rosa li fa plantar cara als problemes amb la delicadesa que ho fa en aquest altre poema:

A la mort que

en silenci

t'enforca,

**l'enlluernes
tranquil·la
arrapant-te
a la vida.**

La poesia de la Rosa està marcada per la sensibilitat davant les grandeses i les misèries del món en què viu, per la seva afinitat amb les persones i el seu entorn, pel país i els seus problemes. De tant en tant, però, sorgeix un poema que la relaciona amb el món de la ciència, que és el que la vincula a la nostra Associació. La Rosa, a més d'excel·lent poeta, és farmacèutica i, amb coneixement de causa, es pot permetre d'escriure un poema hospitalari —d'abans de les retallades!— com el que transcriu a continuació:

**Quàdruple control diari de temperatura i de pressió;
doble, d'orina, anàlisi de sang, ecografies, raig ix,
fibra òptica... Tot l'engranatge tècnic al servei
del cos.**

I l'ànima, qui la controla?

És possible que aquests dies la majoria de nosaltres evoquem la imaginació i els coneixements que li han permès ser un puntal de la SCCFF, quan el talent de la narradora ha demanat ajuda a la científica per desenvolupar un seguit de novel·les del nostre gènere. Voldria, a més, que se'm permetés referir-me a un altre títol: *Aproximació a les farmàcies de la Ciutat de Lleida en la primera meitat del segle XX*, que va editar Pagès, un d'aquells llibres que, d'entrada, ni és espectacular ni crida l'atenció, però que, en canvi, compleix un gran servei com a eina de coneixement del país.

Voldria acabar reproduint un bell poema en què la Rosa ens fa reflexionar sobre el silenci que sovint plana sobre el nostre entorn, un fet trist que ella converteix en joiós quan ens encomana la confiança en les properes generacions:

**Quan hagi mort del tot
potser lamentarem, en públic,
amb compunció hipòcrita,**

la mortalla de silenci
i el llac d'indiferència
en la qual, viva,
et vàrem submergir.

Llavors ja sabràs el secret
de l'enigma
que amaga tot poema.

Un dia
veus joves foradaran l'aqüífer
on la tenia segellada
i brollarà del teu pou artesià,
més nítida i viva que mai,
la teva llum.

Que per molts anys, Rosa!

Joaquim Carbó
(Desembre 2012)

*****

Rosa Fabregat, com un riu de muntanya

Sempre he pensat que ets com un riu de muntanya. Aigües braves, cristal·lines, que baixen amb força, imparables, suavitzant tot allò que trobes en el teu camí, donant-hi una brillantor especial i bullint de vida en el teu interior.

Escampant benèvolos encanteris i bons auguris com gotes d'aigua al teu voltant. Creant illes de pau, llocs ombrívols a l'estiu on descansar i fer una parada per recuperar forces. Llocs silenciosos on gaudir del xiuxiueig dels ocells i de les petites criatures que s'adeliten de la teva existència.

En certs moments cabalós, pedres rodolant, bramant sordament pel teu interior; en altres, creant miralls platejats on veure reflectits la Lluna i els seus camins de llum o recreant mapes estel·lars, rutes i viatges. En certs moments amagat de les mirades i en altres exhibint meandres gloriosos que tornen i retornen pels mateixos llocs.

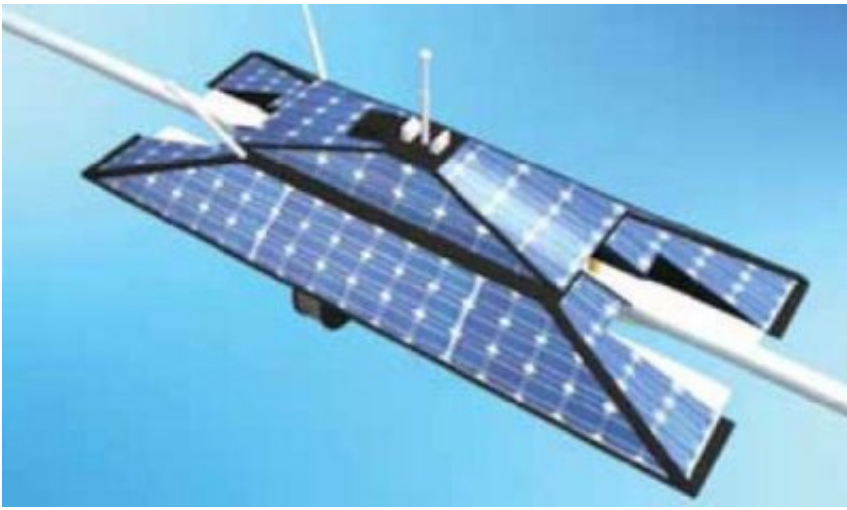
Les teves emocions brollen com aigües de textura sedosa que deixen un regust de vainilla i olor de sàndal i sempre regalant vida, fent créixer al teu voltant una natura exuberant.

Per molts anys, Rosa!

Ricard de la Casa

RELAT

Tots els contes de la Rosa Fabregat

Era un tramvia ben especial, sortia de Sant Pere Màrtir, a Barcelona, i anava fins a Nequa.

La Rosa recordava aquell dia de primavera que la Moderneta de la Serra l'havia acompanyat a Esplugues en el Trambaix,

un tramvia elegant que lliscava solemne des de la plaça Francesc Macià fins als pobles-ciutat del Baix Llobregat.

Però aquell tramvia especial i espacial no tenia res a veure amb els vehicles terrestres, era una nau majestuosa que solcava l'espai empesa per l'energia que recollia a les veles solars. L'havien anomenat així, tramvia estel·lar, vés a saber per quina raó, potser perquè sortint de Catalunya, al planeta Terra, arribava al planeta Nequa situat a Alpha Centauri fent parada a tots els planetes i planetets que trobava pel camí, com havien fet d'antuvi els tramvies terrestres, aturar-se a tot arreu.

La Rosa també recordava aquells tramvies de San Francisco, quan hi havia estat amb *el Maginet, la Petra i aquelles cèl·lules*, bé, "aquelles cèl·lules" era com la Petra, el Magí i la Rosa anomenaven la seva ponència sobre tècniques biomèdiques que havien presentat al Congrés Mundial de Biomedicina de Califòrnia.

Que lluny quedaven aquells dies! Que lluny, quan el Magí i la Petra, *els vells amants*, com ella els anomenava, treballaven en les tasques d'investigació. La seva dedicació era exclusiva, el seu compromís amb la ciència era ferm, tots tres semblaven formigues.

Però un bon dia la Petra i el Magí van marxar al planeta Nequa gràcies a *l'atzar i a un eclipsi*.

Havien llegit que a Nequa, després de l'eclipsi del sol, es podia veure volar aquells personatges mítics que tantes vegades havien imaginat escoltant els contes que els explicava *Drosòfila*. Sí, veurien volar *l'Omar, l'Aram i la cigonya*.

Ara ells eren a Nequa i la Rosa es disposava a visitar-los, per això havia pujat al

tramvia estel·lar que sortia de dalt de la muntanya de Sant Pere Màrtir un *dia de juny amb sorpresa*. La sorpresa, evidentment, era que, en aquell viatge, havien decidit acompanyar-la tots els amics de la Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia.

Els va veure i va exclamar, commoguda:

-Oh, oh, que contenta em feu! Els Jordis, la bea-be minúscula, els Tonis-Antonis, i tu, la Carmeta.

-*Per què em mires així?* -va preguntar la Carmeta.

-No et miro de cap manera, miro la capsa. Què hi ha dins? -va fer la Rosa.

I és que la Carmeta duia un regal, una capsa vermella amb un llaç.

Dins de la capsa hi havia una petita mascota, el Robo-bo, el robotet generador de bones vibracions i de bon rotllo.

-Doncs aquest Robo-bo és per a tu, pel teu aniversari. I, no et pensis, és un regal de tota la colla de la sccff.

La Rosa, ja us podeu imaginar com n'estava d'emocionada, va treure el Robo-bo de dins de la seva capsa i meravellada li va donar corda.

-*He viscut tot aquest temps aquí dins!* -va dir el Robo-bo-. Quina *sodt* que he pogut *sodir!*

Tots van riure.

-Ara li has de posar un nom -va dir la Carmeta-. Els protocols diuen que és el primer que s'ha de fer en treure'l de la capsa; si no, no es podrà vincular al seu propietari.

-Li diré Rei! -va fer la Rosa, inspirada.

-Rei! -van exclamar els Jordis a l'uníson.

-Sí. Com un conte meu, *el rei sense sostre*.

-Bravo! *Dei sense sostde* -va fer el Robo-bo, que era una mica papissot.

Aquella nit, quan la nau-tramvia era més enllà d'Orió, a la Porta de Tannhäuser, van celebrar l'aniversari de la Rosa. Era una festa tan lluïda que s'hi van apuntar tots els passatgers del tramvia, fins i tot els *Nobels, l'esmolet i els enzims*. Efectivament, al tramvia hi viatjaven dos premis Nobel de la pau, un esmolet gallec que esmolava ganivets i tisores i volia provar sort a Nequa i els enzims, els simpàtics habitants del planeta Enzima, situat a mig camí entre el planeta In i el planeta Pendència.

Aquell dia va córrer el xampany català, altrament dit cava, i les neules i els torrons, i la Rosa va rebre uns quants regals més dels seus amics. Regals com el seu conte *El Magí, l'Ingeborg, el globus i l'aigua en càntir de vidre*, il·lustrat per un dels Jordis, ja sabeu quin, i la peixera que tant li agradava, plena de peixos de colors.

El viatge, amb les seves parades habituals, va transcórrer plàcidament, els amics de la scff van aprofitar per fer un parell o tres d'assemblees endarrerides i posar-se al dia. I així, feliçment, van arribar a Nequa, el planeta de les verdes planures, la destinació final de la Rosa. La brillant nau estel·lar es va posar suaument i majestàtica a l'espaiport de la capital del planeta, que es deia Pla de Nequa.

***La trobada al pla de Nequa*, de la Rosa amb el Magí, va ser espaterrant. Quines abraçades i quins petons!**

La Petra s'havia quedat a casa acabant de preparar el dinar i el Magí havia anat a recollir la Rosa i els seus acompanyants a l'espaiport per dur-los a ca seva, que era al carrer QMNYSGSR, que en català vindria a ser *Es desvetlla la serp*.

-Qui és *la dona del balcó*? -va preguntar la Rosa, veient una dona estranya que des d'un balcó agitava la mà amb alegria.

-Que no la reconeixes? És la Petra -va fer el Magí.

I és que la Petra havia canviat molt, s'havia fet arrissar els cabells i se'ls havia tenyit de verd, que era el color de moda a Nequa.

Després d'un bon àpat de benvinguda -llagostes salvatges amb salsa rosada, vedella de Nequa servida amb brots tendres d'un tipus molt selecte d'espàrrecs del sud, rodanxes de peix espasa capturat a les costes més agrestes de l'est i

à nec del nord amb fruites glacejades-, el Magí i la Petra van explicar a la Rosa i els seus amics el nou projecte que tenien endegat: Es tractava de sintetitzar una vacuna miraculosa per salvar les cigonyes que anaven desapareixent dels cels de Nequa per culpa d'una estranya i misteriosa malaltia.

-Les pobres cigonyes es queden sense ninetes. Es tornen cegues -va dir la Petra tristament.

-*La cigonya del diumenge passat*, aquella que vam veure al campanar del poble de WIMNTS, encara tenia ninetes -va aclarir el Magí-. Però en queden poques.

La Rosa i els seus amics van decidir que ajudarien en tot el que poguessin en el projecte de les cigonyes i no se n'anirien de Nequa fins que totes les pobres aus s'haguessin guarit.

-Les cigonyes són el nostre futur. Què seria de nosaltres sense cigonyes? Ja fa temps que sabem que els nens no vénen de París, sinó de Nequa -va dir la Rosa a manera de colofó.

Montserrat Galícia

*****

La farmacèutica

S'estava fent fosc i ja s'alçava el vent nocturn. La Rosa va començar a plegar la botiga, recollint envasos buits i un mocador de coll de color verd que algú s'havia deixat. També va apagar tots els aparells, deixant encès el llum del

passadís. Aleshores va anar al lavabo, on després de fer pipí i engegar el motor de neteja i reciclatge es va pentinar i retocar els llavis. Al costat del lavabo hi havia la cambra que feia de rebotiga i magatzem. La Rosa es va quedar mirar fixament la porta durant deu, vint, trenta segons, fins que es va obrir amb un cop sec. Va sospirar. Cada vegada trigava més a obrir-se, sobretot quan ho feia ella. Haurien

de venir a revisar el sistema de reconeixement de retina, perquè qualsevol dia d'aquests es trobaria amb la porta tancada i barrada sense poder accedir-hi. Tant se val, aviat ja no caldria.

Va entrar a la rebotiga i va revisar els prestatges que hi havia més a la vora, on guardava els productes que més utilitzava. Un per un, va examinar els pots, capses i recipients i va anotar el que s'estava a punt d'acabar: hi havia força capses d'antiinflamatoris i analgèsics, però només quedaven quatre ampolles de xarop d'escorça de saüc blau; si hi havia una altra passa de grip del vent com l'any anterior, no n'hi hauria prou per a vacunar tothom. També s'hauria anar a buscar herba de Kevin, orelletes dolces i xampinyons peluts per poder preparar les píndoles que preniën totes les dones per regular el cicle menstrual i afavorir o prevenir embarassos (les píndoles que enviava l'administració no acabaven d'anar bé en un planeta on els cicles lunars eren inexistents).

Just quan tancava amb clau l'últim calaix, va sentir com s'obria la porta principal de la farmàcia i entrava un cop de vent que la va fer estremir. Una veu infantil va preguntar "Senyora Rosa?". La farmacèutica va tornar a la botiga i va veure un nen d'uns vuit anys, morè i amb les galtes vermelles, que esbufegava mentre se la mirava amb els ulls ben oberts. "Senyora Rosa? La meva germana està molt malament perquè l'ha mossegat un follet i diu la mare que vingui a l'hotel." Quina mare? Quin follet? Qui era aquell nen? Però la confusió va durar només uns instants; segurament la seva mare devia ser la nova directora executiva de la colònia, que havia arribat feia pocs dies per fer-se càrrec de l'anomenada "operació retorn" i s'hostatjava al petit hotel de la població. A corre-cuita va agafar la farmaciola, es va posar l'abric i va engegar el camp de protecció tèrmica abans de sortir. El nen només anava abrigat amb una jaqueta senzilla de llana, però no semblava que notés el vent i el fred.

Van arribar a l'hotel al cap de pocs minuts. Estava tot il·luminat, però amb prou feines s'hi sentia cap remor. La Rosa es va dirigir immediatament cap al fons, on hi havia un grup de persones al voltant d'una de les taules del restaurant. S'hi va acostar i va veure una nena petita arraulida en posició fetal. Tenia els cabells negres i llisos com el seu germà, però el rostre i les mans estaven extremament inflats i d'un color vermell tan intens que virava cap al violaci. Respirava amb prou feines gràcies a un tub que li sortia de la tràquea. Al costat de la nena va veure un dels dos cirurgians de la colònia i l'infermer. També hi havia una dona baixa i molt morena amb expressió d'angoixa, que devia ser la mare. "Què li passa?", va preguntar la Rosa. La mare es va avançar a respondre abans que ningú amb una frase sorprenent: "M'ha dit que ha vist uns follets de colors que hi havia dins

d'unes flors i que s'han enfadat i l'han mossegat."

Ara ho entenia. Devia ser un eixam de cromatoides, uns animals amb quatre potes que, com les abelles de la Terra, s'alimentaven de nèctar de les flors i vivien formant colònies de centenars d'individus. Però, a diferència d'aquelles, eren molt agressius i atacaven tot el que es movia, especialment si era de sang calenta. També eren molt bonics, amb unes ales translúcides irisades i un cosset que podia ser de color roig viu (era el cas de les femelles en l'època de reproducció) o amb vistoses combinacions blau clar o verd maragda en els mascles. Per desgràcia, això els convertia en uns éssers molt atractius als ulls dels infants. La nena devia haver-se acostat encuriosida als cromatoides i aquests l'havien cosit a mossegades, i li havien provocat una reacció al·lèrgica que la mataria si no li donaven l'antihistamínic a temps.

Per això l'havien cridat, perquè necessitaven l'antihistamínic específic per a aquestes fiblades. Els genèrics no servien en aquest cas i l'única fórmula que anava bé era molt inestable. L'havia ideat una besàvia de la Rosa, una dona formidable que va dedicar la vida a investigar possibles remeis per a pal·liar els efectes tòxics que produïa en les persones pràcticament qualsevol tipus de mossegada, fibló, punxa, ingesta o el simple contacte amb la major part d'éssers vius que habitaven la colònia. El problema era que, un cop elaborat, el medicament només durava poc més de dues hores abans de malmetre's, així que s'havia de fer sempre al moment. Com si li hagués llegit els pensaments, el metge va rondinar: "Si ens haguessin enviat aquell coi de màquina podríem tenir reserves d'antihistamínics." Ja feia gairebé tres anys que s'havia espatllat l'únic aparell per a crear camps d'estasi de què disposava la colònia, i amb l'excusa del retorn l'administració no els n'havia enviat cap altre de recanvi. "Això no pot ser, ens n'hem d'anar abans que aquest lloc ens enterri a tots", va protestar una altra veu.

La Rosa va ignorar els comentaris i es va disposar a preparar l'antihistamínic. Per sort, a l'hostal disposaven d'essència de mambú, que també s'utilitzava com a agent de fermentació, així que no li caldria tornar a la farmàcia a buscar-ne. Aleshores va treure de la farmaciola un vial amb extracte de flor de l'esperança, que va barrejar amb una dosi d'antihistamínic genèric, una culleradeta de mambú i un component estabilitzador. D'aquest últim n'hi quedava poc, però per ara ja n'hi hauria prou. Amb l'ajuda de l'infermer, va preparar l'específic i hàbilment el va introduir en una xeringa.

Durant aquell procés, que va durar gairebé cinc minuts, ningú no va dir res ni va

fer un sol gest. La mare tenia l'expressió dura i inexpressiva que adopten les persones que pateixen però que no volen que se sàpiga. Serà una bona directora, segurament millor que l'anterior, va pensar la Rosa mentre passava la xeringa al metge. Aquest es va inclinar sobre la nena i li va injectar el preparat amb una velocitat i una precisió exemplars. Al cap d'uns quants segons va notar com el ritme de respiració de la criatura es feia més profund i regular. Aleshores es va sentir un sospir infinit que sortia de la boca de tothom. La dona morena va tocar els bracets i la cara de la seva filla i va dir a mitja veu: "Ja no està tan inflada." S'havia salvat, i de ben poc. Per a aquella família acabada d'arribar, aquesta experiència havia estat terrible, però al cap d'uns quants mesos quedaria en una anècdota del passat. En canvi, per als habitants de la colònia això era el pa de cada dia. Per segona vegada aquell vespre, una veu va formular en veu alta el que pensava: "Quan no és una cosa és una altra. N'estic tip, d'accidents i de malalties." "No veig l'hora d'anar-me'n d'aquí, fa massa temps que som en aquest lloc espantós." Els comentaris es van convertir en una conversa animada, centrada en el desig d'abandonar el planeta i tornar a casa.

La Rosa va començar a recollir els seus estris. Va acceptar de bon grat la tassa de cafè que li oferien i va observar en silenci l'evolució de la nena, que ja s'havia desinflat gairebé del tot i havia recuperat el to lleugerament bru de la pell. Mentre la preparaven per dur-la a passar la nit al dispensari, la farmacèutica va aprofitar per intercanviar unes salutacions amb el personal mèdic. La nova directora se li va acostar, li va fer una forta encaixada de mà i li va donar les gràcies en un to ferm i amb llàgrimes als ulls. El nen va aprofitar per fer-li un somriure tímid. A continuació la Rosa va enfilat el camí cap a casa seva després de rebutjar diverses ofertes d'acompanyament. A més, vivia molt a prop. Quan va arribar al portal, es va tombar i va observar el que l'envoltava. El vent feia moure els grans arbres, que semblaven encara més propers, i havia aclarit de núvols un cel on la brillantor dels estels era gairebé encegadora. Avui s'observava clarament la constel·lació de l'Ull, la nineta del qual corresponia al sol Hawking II. Al voltant de Hawking II girava una sèrie de petits planetes, que s'havien aprofitat per muntar-hi una sèrie d'instal·lacions aptes per al transport i les comunicacions de persones i mercaderies. Si tot anava com estava previst, al cap de tres mesos les dues mil persones que quedaven a la colònia ja s'haurien traslladat a una d'aquestes estacions espacials, des d'on es dispersarien cap a diferents destinacions.

La Rosa aniria a la Terra. No ho havia triat ella, sinó que li ho havien suggerit d'una manera molt poc subtil. Amb vuitanta anys complerts i després de tota una vida al servei de les colònies exteriors, es mereixia un lloc de treball còmode i amb poques responsabilitats en un indret tranquil. En resum, la jubilaven abans

d'hora i li asseguraven una vida retirada en un dels planetes preferits per a muntar-hi residències de gent gran. Se li feia estrany anar-se'n per sempre del lloc on havia nascut, havia treballat i havia fet una família. Va dirigir els ulls cap a la seva dreta, al racó del jardí on hi havia enterrats el seu marit i el seu fill, morts feia gairebé vint anys en un accident terrible durant una expedició al bosc, quan un dels enormes arbres va deixar caure una branca que els va aixafar. Des d'aleshores havia tirat endavant la farmàcia amb l'ajut de les nebodes, però elles havien estat de les primeres a marxar. "Aquí no s'hi pot estar, Rosa. Això és una terra salvatge." I tenien raó; el més racional era deixar que la natura fes el seu curs i deixar-hi tan sols una petita estació de recerca semiautomatitzada, de manera que no hi hagués població humana que hi residís permanentment.

Tanmateix, aquest era el seu món. Trobaria a faltar la remor del vent entre els arbres gegantins, les herbes espesses que entapissaven el paisatge i els innombrables llacs i rierols que creuaven la terra i reflectien la llum del sol i dels estels. Per uns instants, es va veure a si mateixa endinsant-se en el bosc per sempre, acompanyada del record dels seus éssers estimats. Aleshores va sospirar, va mirar per última vegada el cel i es va tombar per entrar a casa seva. Demà es llevaria d'hora per anar a buscar les plantes que necessitava. Al cap i a la fi, encara era la farmacèutica.

En una petita habitació del dispensari, una nena bruna i de cabells enrinxolats reposava en una llitera al costat de la seva mare. Aquesta nit dormirien tranquil·les, gronxades pel gemec del vent.

Àfrica Rubiés Mirabet
(Gener del 2013)

*****

**Sessions preparatòries del
Concili de Xhrtor
d'Andròmeda de l'Església
sideral de l'any 2565**

Comissió de matrimoni i sexualitat

Document preparatori de discussió IV (fragment)

—La fidelitat conjugal es circumscriu a la dimensió en què s'ha celebrat solemnement la unió davant del Suprem o té caràcter multidimensional global? Necessitat d'incloure aquests casos en els vots a declamar pel cor en la cerimònia d'unió sagrada.

—Cal mantenir l'obligatorietat de la finalitat procreativa del matrimoni quan els contraents, de sexe distint, són d'espècies físiques diferents sense possibilitat d'engendrar fills? En tot cas, hem de recomanar que les adopcions siguin, preferentment, de la raça d'algun dels contraents, o es tracta d'un tema menor?

—Possibilitat d'admetre el matrimoni religiós quan un dels membres de la parella, o tots dos, són d'espècies bipersonals, tripersonals o tetrapersonals indissociables. En cas que s'admetin aquestes unions, és suficient amb una cerimònia o cal fer-ne diverses en virtut de les parelles teòriques?

—Es pot beneir la unió entre dos éssers quan un dels dos, o tots dos, són d'entitat no material? Els fruits d'aquest matrimoni poden considerar-se, *stricto sensu*, com a fills naturals de la parella o, més aviat, com a adopcions?

—Els límits de la sexualitat abans del matrimoni, cal establir-los clarament o s'han de deixar de forma laxa en virtut dels costums planetaris regionals? El cas de la relació amb éssers de naturalesa mecànica o biomecànica.

—La interacció de tipus sexual en realitats virtuals, imaginàries, paranormals o similars de persones casades implica un trencament del vot de fidelitat? En tot cas, però, es tracta d'una falta més lleu que si es dugués a terme d'una forma real? Implicacions en virtut del tipus d'entitat (corporal o immaterial) de l'ésser en qüestió.

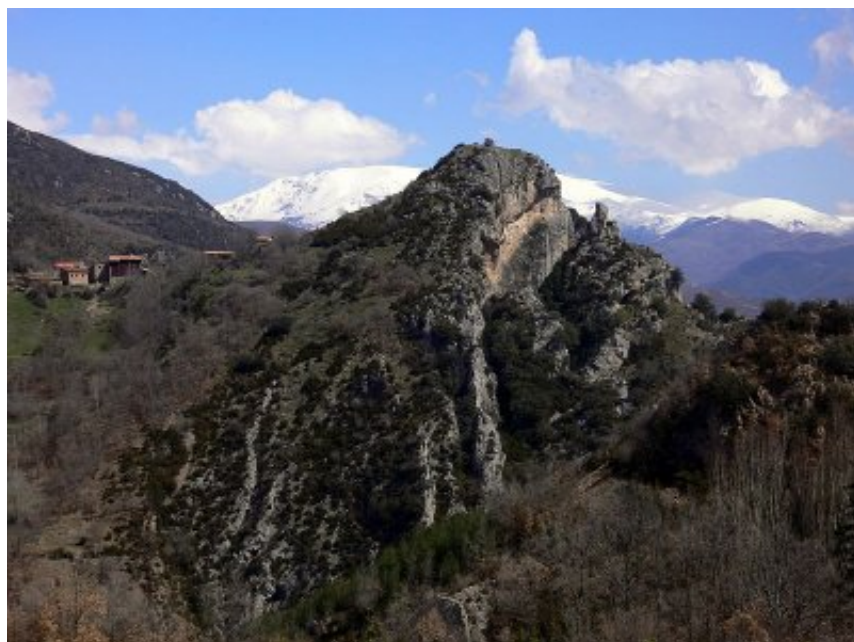
—La vida en comú d'un cònjuge amb una rèplica exacta, de caràcter fonamentalment biològic, de l'altre cònjuge traspassat, pot considerar-se com a

part del matrimoni inicial o caldria aconsellar una nova cerimònia? Semblances i discordances entre aquest cas i quan les rèpliques són d'ús temporal i volgutament limitat (grans viatges, llargues malalties...).

Santi Arbós

(Lleida, 8 de gener de 2013)

*****

La flor de Pinyana

No hi havia tornat des que era una nena, des que van abandonar el mas. Ara tot semblava diferent, les pedres del casalot,

enderrocades pels embats de la natura, esmicolades per l'aigua i llimades pel vent, havien estat envaïdes per plantes menudes que brotavien entre les escletxes. Va ascendir al cim del roc fins a les ruïnes del castell i albirà la vall que culminava amb la carena nevada, els boscos foscos dels vessants. Fer renéixer el poble l'obsessionava i era allà disposada a fer realitat el somni. Els seus ulls de farmacèutica, avesats a la flora, es van aturar en una planta que creixia entre les roques a la vora de l'aigua d'un petit toll; la flor era única i es va agenollar per observar-la. Era de pètals blancs, d'estams daurats i cor groc. Es va ajupir, va tancar els ulls i la va olorar. Tot d'una va ser travessada per llampecs: la dama de glaç, Francina, Iris, embrions ultracongelats, l'arbre de la vida, broadores que recitaven poesia i roses que sagnaven. Obrí els ulls un instant i tornà a ensumar la flor. El salt al passat va ser encara més contundent i estels fugaços van travessar-la com estrelles: la casa barra de pa, el cartipàs perdut al carreró de les bruixes, la bomba a Cervera que petrificà la mare, les monges, la plaça major, el mar de blat de la Segarra, la farmàcia al poblet de la Franja, Ramon... l'any a Alemanya, els americans, l'altra farmàcia a Llorenç, l'Ateneu, Lleida, Josep Maria, Jordi... els néts.

Ignorava quant de temps havia passat. S'alçà. Va obrir una mà. Tenia un pètal blanc al palmell. La temptació de vol va fer que el vent se l'endugués. Se sentia

tendra com la flor, forta i ferma com els casalots de la Pinyana que ella havia fet renéixer.

Jordi de Manuel

*****

La Rosa i els albarels

Que canviat estava tot! La Rosa hi havia anat de vacances amb els seus pares i recordava els carrerons del centre i els xalets dels estiuejants als afores. Ara no reconeixia cap carrer. Seguint les instruccions de l'agència, s'orientà pel campanar de Nostra Senyora dels Àngels i sabé que era a prop de la seva destinació.

El viatge era un regal d'aniversari dels seus amics. Quan el va rebre, a la Rosa li agradà molt i alhora l'atemorí. Tanmateix, com que tenia molta empenta i era forta, decidí fer-lo. Li havien recomanat viatjar a la primavera, per allò del bon temps, però triar la data exacta va ser una mica més complicat. Els de l'agència s'havien encarregat de tot: vestuari, pentinat, maquillatge, complements i estris, un curs intensiu de llengua i costums i la preparació del sistema immune. L'únic inconvenient era que no s'havia pogut fer una anestèsia total dels nervis olfactius.

Els albarels, aquells pots blaus, sempre li havien agradat. El senyor Esteve encara no s'havia fet càrrec de l'establiment, i per tant els veuria amb els rètols primitius i amb el color blau cobalt ben lluent. Si tot sortia bé, hi treballaria durant quinze dies. Amb els grans, els mitjans o compostos i els petits o de

cordialer. A la Rosa l'interessaven els mitjans i els petits, que contenien les pomades, els unguents i altres remeis dels quals confiava poder conèixer la composició. Un organitzador de l'agència havia parlat amb el propietari. Li explicà

que la Rosa era una dona sàvia però bona cristiana que buscava feina i que podria ajudar-lo a la rebotiga, i acordaren dues setmanes de prova amb menjar inclòs i dormint sota el taulell. Segons l'agència, més temps seria perillós, perquè algú podria pensar que ella era una bruixa i llavors...

Ja era davant de ca l'apotecari. La Rosa respirà fort i entrà.

Per molts anys, Rosa!

Carme Acuña

*****

Homenatge a Rosa Fabregat en el dia nacional de Subolesa

Enguany en el dia nacional de Subolesa la direcció cultural ha volgut fer un homenatge a un dels personatges de l'Era antiga, molt abans de l'inici de la nova era de nostra pàtria Subolesa.

En la nova Catalunya subolesenca, els llibres són matèria en vies de desaparició, però no podem oblidar la gran persona que fou Rosa Fabregat, aquella dona que ens deia que l'aleteig d'una papallona era capaç de provocar una tempesta a l'altra banda del món superior. Mai t'oblidarem.

Les neurones velles

de la vella dama

moren a grapats.

Volianes ingràvides

que l'aire insensible

apàtic desfà.

(Cartes descloses)

Jordi Solé Camardons

C(F)URTS

De la inquietud infantil a la serenor. Gruix de vida i obra en quatre vídeos breus.

BESTIOLES GALÀCTIQUES

del Manual de Supervivència Estel·lar d'en Jordi Gort

Van ser moltes les persones que de seguida que va començar l'era galàctica es van afegir a l'enorme exèrcit d'exploradors que va constituir l'Estol Explorador (E.E.). Una d'aquestes precursoras va ser Neodímia R. Fabregat, escriptora i poeta lleidatana que va influir notablement en la gran expansió descobridora, car amb els seus versos va inspirar molta gent a fer el Gran Viatge vers el desconegut.

El tarannà amorós i compassiu d'aquesta astronauta l'ha feta viatjar a mons on espècies en perill d'extinció demanaven ajuda amb els seus missatges en forma de pregària dirigida a la Gran consciència. A la imatge podem observar un moment de felicitat en el rostre de la Neodímia quan va aconseguir rescatar una mena de gran coleòpter d'una trampa construïda per una raça de

depredadors intel·ligents que abusava de la cacera.

Qui no coneix la Neodímia! L'adveniment de l'era galàctica va suposar l'acompliment d'un vell somni de la humanitat. Viatjar a altres mons i descobrir meravelles sense nom. Ella, com a sòcia i presidenta de la SCCFF, va ser una de les precursoras del focus intel·lectual i artístic que va donar pas a aquesta era de somnis realitzats.

Per molts anys, Neodímia R. Fabregat!

Del Manual de Supervivència Estel·lar.Ref: 72twvzzp